

Nieuwsbrief Samenwerkingsverband Exmoorpony december 2016

Beste leden,

Voor u ligt weer een nieuwsbrief waarin we twee nieuwe leden voorstellen, gevolgd door twee nieuwe inspecteurs. Hierna kunt u een verslag lezen van de import, die Jaap Mekel heeft georganiseerd en van de ledendag. Na een overzicht van de merries, die in 2015 binnen de Exmoor Pony Society zijn gefokt, volgt een verhaal over kruisingen met Exmoors. Na verschillende kortere nieuwsberichtjes eindigen we met een prachtige foto in de rubriek 'De foto'.

Hans Hovens, voorzitter

Nieuw lid: Biologische zoogkoeienhouderij 't Hoogeveld

Natuurgebied de Onlanden wordt in samenwerking met Natuurmonumenten beheerd door biologische zoogkoeienhouderij 't Hoogeveld (<http://www.hoogeveld.nl/>). Naast de koppels Limousin koeien worden jaarrond begrazers ingezet om het natuurgebied te beheren. Waar de Limousines 's winters op stal gaan en in de kijkstal te bezichtigen zijn, vinden de sobere Schotse Hooglanders ook in de winter nog voldoende voedsel. Een nieuwe ontwikkeling is een groep Exmoorpony's voor de begrazing (zie de foto op de volgende pagina). Waar de koeien kieskeurig zijn en grassoorten laten staan, zorgen de Exmoors voor een korte grasmat. De Exmoors zijn inmiddels voorzien van een hengst en we zien uit naar de natuurlijke ontwikkeling van deze prachtige begrazers die in het natuurgebied veel bekijks trekken.

De vrijgelaten groep Exmoors in De Onlanden (Foto: Bart Zwijs, Natuurmonumenten).

Nieuw lid: J. C. (Han) Bottelier

Ik ben met de Exmoorpony in contact gekomen omdat mijn goede vriendin Ebelien Nieboer er twee in de schoot geworpen kreeg via Gradient. Die moest ik zien natuurlijk; vooral omdat het africhten van paarden toch een van de leukste onderdelen is van het paardenvak. En wat is dan een grotere uitdaging dan een in het wild geboren exemplaar! Zelf had ik toen al wat ervaring met een in het wild geboren Konikmerrietje, afkomstig uit een uitgeselecteerde groep van het Groninger landschap, bestemd voor de slacht.

Het ras als zodanig kende ik al lang, enerzijds door mijn opleiding (ik ben dierenarts) anderzijds omdat ik van huis uit een meer dan gemiddelde belangstelling voor dat soort zaken meegekregen heb. Ik ben dan ook al jaren lid van de Stichting Zeldzame Huisdieren.

Wat paarden betreft: ik zit er al zo lang als ik me heugen kan tussen, op, en achter. En hoewel het (een van) mijn grote hobby(s) is heb ik in mijn professionele leven bewust gekozen voor de grote huisdierenpraktijk. Misschien juist wel daarom! Ik ben een paar jaar (foktechnisch) inspecteur geweest bij de stamboek vereniging Het Groninger Paard en mag mij sinds een paar jaar officieel men-instructeur noemen.

Ook met natuur, of wat er in Nederland voor door, gaat ben ik goed bekend. Wie heeft er ooit voor een burlend hert opzij moeten springen of heeft korhoenders zien baltsen? Van Ebelien had ik begrepen dat er binnen het samen werkingsverband behoefte bestaat aan inspecteurs, met als hoofddoel de (erfelijke) gezondheid van de Nederlandse Exmoor te bewaken. Dat trok mij om een aantal redenen zeer aan: ten eerste wil ik graag wat zinvols doen met alle tijd die ik over heb nu ik met pensioen ben. Ten tweede denk ik de kennis en de kunde in huis te hebben en het is natuurlijk ook leuk daar iets zinvols mee te doen. En ten derde gaat het er hierbij niet om dat Jantje een beter (en dus duurder) paard heeft dan Pietje. Dat heb ik al genoeg gezien.

Nieuwe inspecteurs: Eva Koning en Sjaak van Rossum

Afgelopen winter/voorjaar hebben Eva Koning (particulier lid) en Sjaak van Rossum (Stichting Taurus) elk het inspecteursdiploma van het Samenwerkingsverband Exmoorpony verkregen. U kunt hen dus benaderen voor inspecties van Exmoorpony's.

Eva Koning: 06 - 414 282 75

Sjaak van Rossum: 06 - 289 715 62

Degenen die zelf graag het diploma tot inspecteur willen behalen, kunnen het beste contact opnemen met het bestuur.

Import van nieuwe bloedlijnen vanuit het Verenigd Koninkrijk

Door: Jaap Mekel

Eind 2015 bleek er in Nederland een grote vraag te zijn naar vrouwelijke Exmoorpony's. Er was een grotere behoefte dan dat er geïnspecteerde merries beschikbaar waren. Zodoende kwam de gedachte om dieren te importeren vanuit Engeland. Hierdoor hadden we de gelegenheid foklijnen te importeren die in Nederland nog niet aanwezig waren. Middels een stukje in de nieuwsbrief werden de leden, die aan deze import wensten deel te nemen, verzocht om zich bij mij te melden.

Het was de bedoeling dat ik intermediair zou zijn tussen degene die dieren wilden kopen en degene die dieren voor ons zou zoeken in Engeland. Uiteindelijk waren er 4 partijen die wel dieren wilden importeren. Natuurlijk was dit afhankelijk van de prijs. De transporteur die ook de export zou verzorgen gaf een globale prijs op. Ik kon hem niet vertellen waar de dieren opgehaald zouden moeten worden of dat ze bij hem gebracht zouden worden. Ik had Ruth Thomas bereid gevonden voor ons op zoek te gaan naar dieren. Ruth en haar man David zijn keurmeester bij de Exmoor Pony Society en een paar jaar geleden in Nederland geweest om leden van Het Samenwerkingsverband inzicht te geven in beoordelingscriteria. Ze hebben toen bij Dorien en mij gelogeed. Zij hebben heel veel contacten in The Exmoor Pony Society.

De geïmporteerde hengst Dunkery Robin 78/182 met twee van de vier merries in 'het Burreken' (Vlaanderen). Foto: Michael Bekaert.

Met Hans Hovens en Michael Bekaert heb ik een lijst opgesteld van gewenste lijnen. We hebben gevraagd om 3 hengstveulens en 10 merrieveulens. Veel minder dan we eind 2015 nodig leken te hebben en waar de transporteur zijn eerste prijs op gebaseerd had, maar toch de moeite waard. Ruth en David hebben met veel fokkers contact gehad en veel kilometers gereden om dieren te beoordelen. Hengsten hadden ze al snel gevonden. Uiteindelijk ook net genoeg merries. Toen ik een week voor het transport de lijst met dieren kreeg, bleek er niet 1 merrieveulen op te staan. Ze konden binnen een paar honderd kilometer van de transporteur geen merrieveulens vinden die voor het door ons geboden geld te koop waren. Het schijnt dat er in 2015 binnen de Exmoor Pony Society wereldwijd maar 42 merrieveulens goedgekeurd zijn. Dat komt doordat er niet veel wordt gefokt. De merries op de lijst hadden een leeftijd tussen de 2 en 10 jaar. Voor de kopers heeft het voordelen dat het om volwassen dieren ging.

Weliswaar was de import hierdoor wat duurder, maar deze dieren kunnen volgend jaar al veulens geven en daardoor opbrengst geven.

Al met al heeft Michael Bekaert twee hengstveulens gekocht: één van hengstenlijn 1A en één van hengstenlijn 3B. Stichting Taurus kocht een hengstveulen van de 1A-lijn met 5 merries. Staatsbosbeheer Noord Zeeland kocht 2 merries en Zoogkoeienhouderij 't Hoogveld kocht 3 merries.

Overigens ziet het er naar uit dat er dit jaar voldoende merries geboren zijn om aan de vraag te voldoen. Indien u dieren beschikbaar heeft of dieren aan wil schaffen kunt u contact met mij opnemen.

Enkele maanden na de import heb ik zelf nog een volwassen hengst (Beinn Ghoblach 21/48) geïmporteerd. Deze hengst kon met het eerdere transport niet mee. Het is een hengst van 18 jaar die in Groot-Brittannië behoorlijk actief is geweest als rondreizende dekhengst. Hij was erg gewild omdat hij erg goed voldoet aan de standaard. Alleen de import was al zo'n 650 euro, ongeveer het dubbele van de import per dier van de gezamenlijke import. Hiermee is heel duidelijk geworden dat het loont om te streven naar gezamenlijk transport. Al met al heb ik nu 4 geïmporteerde hengsten. Degene die interesse heeft in nakomelingen, kan contact met mij opnemen.

De 18 jaar oude geïmporteerde hengst Beinn Ghoblach 21/48

De geïmporteerde merries Hawkwell Talent 12/284 en Buttondown Mystic 358/21 in hun nieuwe gebied Duingebied Nieuw Haamstede (Foto: Alex de Visser, Staatsbosbeheer Noord Zeeland).

In het onderstaande overzicht ziet u welke Exmoorpony's er in 2016 zijn geïmporteerd.

naam	hengst/merrie	nieuwe eigenaar
Greystonegate Drumguish 470/6	hengst	Michael Bekaert
Dunkery Robin 78/182	hengst	Michael Bekaert
Hawkwell Talent 12/284	merrie	Staatsbosbeheer Noord-Zeeland
Buttondown Mystic 358/21	merrie	Staatsbosbeheer Noord-Zeeland
Greystonegate Dandelion 470/7	hengst	Stichting Taurus
Hawkwell Joyeuse 12/286	merrie	Stichting Taurus
Tawbits Elfie H17/133	merrie	Stichting Taurus
Buttondown Foxy Lady 385/5	merrie	Stichting Taurus
Knightoncombe Dusty Waves H8/183	merrie	Stichting Taurus
Knightoncombe Tawny Speckled Pug H8/185	merrie	Stichting Taurus
Coedywern Yasmine 49/130	merrie	Biologische zoogkoeienhouderij 't Hoogeveld
Buttondown Iona 385/11	merrie	Biologische zoogkoeienhouderij 't Hoogeveld
Llangelor Peggy 474/2	merrie	Biologische zoogkoeienhouderij 't Hoogeveld
Beinn Ghoblach 21/48	hengst	Jaap en Dorien Mekel

Ledendag 22 maart 2016

Door: Jan Jelle Jongsma en Hans Hovens

De ledendag was dit jaar een groot succes, mede dankzij het goede weer en de opkomst van maar liefst 17 deelnemers. We waren te gast bij It Fryske Gea, afdeling Noord. Na een welkom met Friese oranjeboek en koffie werd er op gepaste afstand gekeken naar het selecteren en chippen van de veulens van 2015 en enters uit 2014 in de Ryptsjerker polder. Deze waren de dag ervoor door Dorien Mekel met voer in de vangkraal gelokt en werden vervolgens door Eva Koning, Jaap Mekel en Sjaak van Rossum geïnspecteerd. Tijdens de lunch, die net als de koffie door It Fryske Gea werd verzorgd, keek menigeen door de op de Ryptsjerkerpolder gerichte telescoop. Hierbij waren onder meer grutto's, wintertalingen, bergeenden, smienten, en slobenden te bewonderen. Na de lunch mochten de deelnemers proberen de in de vangkraal lopende merries aan een veulen te linken. Alle Exmoors waren daartoe voorzien van een duidelijk kenmerk (bijvoorbeeld groene cirkel op de linkerhand, paars kruis op de rechter voorhand, etc.. Terwijl er nog enkele ooievaars boven ons kwamen vliegen, gaf Jan Jelle Jongsma vervolgens een interessante rondleiding door het begraasde deel van het gebied. Al met al kijken we terug op een mooie ledendag.

Ontvangst met koffie op de uitkijkheuvel. Van links naar rechts met gezicht in beeld: Ultsje Hosper (voormalig directeur IFG), Kristel Engels, stagiair IFG, Jacob de Bruin (Natuurmonumenten), Richard de Ree (It Fryske Gea Súd) en, uiterst rechts, Alex de Visser (Staatsbosbeheer Noord-Zeeland).

Van een gepaste afstand werden de Exmoors bekeken.

Sjaak van Rossum duwt een Exmoor terug die probeert te ontsnappen. Rechts: Eva Koning en Dorien Mekel.

Twee Exmoors (rechts in beeld) kijken of ze over de vangkraal heen kunnen.

Het aantal in 2015 geïnspecteerde merries binnen de Exmoor Pony Society

Door Hans Engels

Binnen de Exmoor Pony Society zijn in 2015 slechts 42 merrieveulens geïnspecteerd. De reden daarvoor is dat er binnen de Exmoor Pony Society de laatste jaren maar zeer weinig wordt gefokt. Uit het onderstaand overzicht blijkt bovendien dat er slechts met 15 (van de 39) merrielijnen is gefokt. Helaas blijkt hier uit hoe belangrijk de Nederlands/Vlaamse bijdrage is aan de genetische diversiteit van de Exmoorpony. Om de genetische diversiteit van onze Exmoorpony-populatie te laten toenemen willen we als Samenwerkingsverband Exmoorpony, naast de dit jaar geïmporteerde nieuwe bloedlijnen, de komende jaren nog meer voor Nederland/Vlaanderen unieke bloedlijnen importeren.

Merrielijnen met daaronder het aantal gefokte merrieveulens binnen de EPS in 2015					
A3	OA50	OA51	1/20	12/11	OA52
8	7	4	4	3	2
OA41	A5	O76/1	23/8	23/10	1/31
2	2	1	1	1	1
76/3	48/39	A2			
1	1	4			

Kruisingen met Exmoors

Door Hans Hovens

In 'The origin of British horses' beschrijven James en Mary Speed hoe de kleinere noordelijke oerpony na de laatste ijstijd Brittannië bereikte en uiteindelijk alleen in het Zuid-Engelse Exmoor in zijn pure vorm bewaard is gebleven. In dit artikel schrijven zij terloops dat de uiterlijke eigenschappen van de Exmoorpony genetisch gezien recessief overerven; de nakomelingen van een kruising tussen een Exmoorpony en een ander paard zouden dus sterk op de niet-Exmoor lijken. Deze uitspraak moeten we vooral zien vanuit het perspectief van de Speeds: in diverse artikelen beschrijven zij hoe de kleinere noordelijke oerpony's in Brittannië werden 'verbeterd' door de merries met Arabische hengsten en warmbloedhengsten te kruisen. De nakomelingen van Exmoors en warmbloedpaarden die ik zelf heb gezien, lijken inderdaad sterk op een warmbloedpaard (zie onderstaande foto).

Exmoormerrie (met een erg lang lichaam) en bastaardveulen uit een warmbloedras (lange benen, geen aftekening en een te lang hoofd).

Toch blijken kruisingen met Exmoorpony's niet altijd zo gemakkelijk te onderscheiden van echte Exmoors. Anderhalf jaar geleden brak onze toenmalige Exmoorhengst 'Anchor Brandy' uit in natuurgebied 'Brongebied Aalsbeek' (te Belfeld). Hij liep vervolgens door de omheining van de wei waarop mijn vrouw haar twee paarden houdt. Daar dekte hij de daar lopende Haflinger merrie. Dit ging gepaard met bruto geweld, waarbij de Haflinger merrie en de erbij lopende Friese ruïn flink werden toegetakeld (de wang van de Friese ruïn moest worden gehecht). Mijn vrouw stelde mij toen voor de keuze: 'Die hengst weg of ik ben weg'. Na een nachtje slapen heb ik besloten de hengst toch maar weg te doen (voor jullie geruststelling: Anchor Brandy loopt sindsdien bij een groep merries van It Fryske Gea, bij de

groep Exmoors in Belfeld loopt een nieuwe hengst met een veel rustiger karakter en het huwelijk met mijn vrouw is volgens mij nog steeds goed)!

Twaalf (niet elf) maanden later kreeg de Haflinger een sterk op een Exmoor gelijkend merrieveulen, alhoewel de benen bij de geboorte wel erg lang en stevig waren (nu is dit niet meer zo, zie onderstaande foto) en er geen aalstreep zichtbaar was (de aalstreep is bij Exmoorpony's in de zomervacht altijd goed zichtbaar, maar veelal niet in de wintervacht). Inmiddels is dit veulen 7 maanden oud en lijkt het sprekend op een Exmoor (zie onderstaande foto).

Het 7 maanden oude veulen (Exmoorpony x Haflinger) met de Friese ruin op de achtergrond.

Recent inspecteerde ik een groep Exmoorpony's van Staatsbosbeheer Noord-Zeeland. Daarbij werd mij gevraagd een in de groep lopende, niet geregistreerde Exmoormerrie, te inspecteren. Tevens werd mij gevraagd in het stamboek na te gaan of dit een zuivere Exmoorpony betrof. Men had het dier als Exmoorpony bij een particulier gekocht en omdat ze handtam was, was dit erg handig bij het vangen van de kudde (het terrein Vroongronden waarin de Exmoors lopen is circa 100 ha groot). Ik kon geen enkele afwijking aan de merrie ontdekken, behalve dan dat ze handtam was (dit werd echter verklaard uit het feit dat ze door een particulier was getemd). De merrie bleek niet in het stamboek te staan en bleek zelfs een nakomeling te zijn van een Exmoormerrie die in 2007 door een uitgebroken niet-Exmoorhengst was gedekt. Uiteraard zal Staatsbosbeheer Noord-Zeeland deze bastaardmerrie uit de groep verwijderen en zijn er geen nakomelingen van dit dier die zullen worden opgenomen in het stamboek.

De tamme onzuivere Exmoormerrie tijdens de inspectie van een hoef (Foto: Ronald in 't Veld, SBB Zeeland Noord).

Omdat naast de Haflinger ook andere koudbloedrassen (als Welshpony, Dartmoorpony en IJslandse pony) grotendeels van de Noord-Europese oerpony (Exmoorpony) afstammen, is het niet verwonderlijk dat kruisingen van deze ponyrassen met een Exmoorpony sterk op een Exmoor kunnen lijken. Ook hieruit blijkt dus weer dat hoe belangrijk een goede stamboekregistratie is voor het zuiver houden van de Exmoorpony.

Nieuw onderzoek naar staart- en maneneczeem

Door Hans Hovens

In de nieuwsbrief van november 2013 werd al uitgelegd dat staart- en maneneczeem een allergie is die paarden kunnen hebben voor knutjes (steekmugjes). Deze allergie openbaart zich in een hevige jeuk die de paarden er toe aanzet de manen, de rug en meestal ook de staart te schuren. Staart- en maneneczeem treedt op in de warme maanden, wanneer de knutjes actief zijn en blijkt voor een belangrijk deel door erfelijke factoren te worden bepaald. Binnen het Samenwerkingsverband Exmoorpony worden dieren met staart- en maneneczeem daarom voor verdere fok uitgesloten.

Er is nu een recente studie naar de genetische oorzaken van staart- en maneneczeem (<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0152966>), waarbij van 290 Exmoorpony's met- en zonder staart- en maneneczeem een genetische analyse is gemaakt. De Exmoor Pony Society leverde een belangrijke bijdrage aan deze studie door genetisch materiaal van de Exmoors aan te leveren. Uit het onderzoek blijkt dat er 2 regio's zijn op het achtste chromosoom, die genen blijken te bevatten die gelinkt kunnen worden aan het al dan niet optreden van staart- en maneneczeem. Opvallend is dat een van de verdachte DNA-stukjes voorkomt op een gen dat bij mensen verantwoordelijk is voor het optreden van apoptose (een noodzakelijke vorm van celdoding die nodig is bij de embryonale ontwikkeling) en voor het onderdrukken van tumoren. Helaas is er nog geen eenvoudige test in de handel die duidelijk maakt of een paard aanleg heeft voor het ontwikkelen van staart- en maneneczeem. Toch is het onderzoek een stap in die richting.

Exmoors uitgezet op de Maashorst

Door Sjaak van Rossum (Stichting Taurus)

Dit voorjaar zijn er twee fokgroepen Exmoorpony's uitgezet op de Maashorst (Noord-Brabant). Elke fokgroep heeft zijn eigen gebied en een van de groepen loopt samen met de daar eveneens uitgezette wisenten. De Exmoorpony's zijn van Stichting Taurus.

Meer gebieden met Exmoorpony's in Tsjechië

Door Dalibor Dostal

In de nieuwsbrieven van december 2014, maart 2015 en maart 2016 maakten we al melding van het vrijlaten van een groep van 15 Exmoorpony's in het natuurgebied Milovice (op circa 40 km van Praag). In Nationaal Park Podyji (op de Tsjechisch-Oostenrijkse grens) zal het eerste Tsjechische Nationaal Park worden voor grote herbivoren. In 2017 start men in twee gebieden (met een totale oppervlakte van zo'n 50 ha.) met een kleine groep Exmoorpony's. Een gebied krijgt een groep van 5 dieren, in het andere gebied start men met een groep van 6 dieren.

Exmoors op Schiermonnikoog

Door Roeland Vermeulen, adjunct-directeur Free Nature

In de nieuwsbrief van december 2015 maakten we al melding van de plannen van Natuurmonumenten en Free Nature om een groep Exmoorpony's uit te zetten op Schiermonnikoog. Vanwege maatschappelijke ontwikkelingen zijn deze plannen uitgesteld, maar inmiddels lijkt het er op dat dit komend voorjaar alsnog gaat gebeuren. Er zal worden gestart met een niet reproductieve groep van ongeveer 5 dieren (ruinen of merries). Wanneer de Exmoors arriveren, zal Free Nature zich aansluiten als lid van het Samenwerkingsverband Exmoorpony.

De foto

Interactie tussen Exmoors in wintervacht te Keent (Foto: Staffan Widstrand).